

Център за независим живот - София

ГОДИШЕН ОТЧЕТ ЗА ДЕЙНОСТТА НА
СДРУЖЕНИЕТО ПРЕЗ 2003 Г.

ЦЕНТЪР ЗА НЕЗАВИСИМ ЖИВОТ – СОФИЯ е гражданско сдружение на и за хора с увреждания, регистрирано през 1995 година.

Още с появата си Центърът заяви своята дългосрочна цел – създаване на условия за пълноценно участие на българските граждани с увреждания в обществения живот. Вече 9-та година усилията на екипа ни са насочени към постигането на реална социална интеграция на хората с увреждания в България.

Визията на ЦНЖ – София е за свят, в който хората с увреждания имат възможност за избор и могат да живеят независимо, качествено и достойно.

Мисията ни е насочена към това хората с увреждания да получат необходимата им подкрепа за постигане на независимо и пълноценно човешко съществуване.

В тази посока и през изтеклата 2003 година Центърът работи успешно по няколко основни направления.

Услуги за хора с увреждания

• Информирание и консултиране

Най-търсените консултации и най-необходимата информация през годината са основно в юридическата сфера. Най-често задаваните въпроси са свързани с общите права и придобивки за хора с увреждания, ТЕЛК – процедури за явяване, пенсии за инвалидност, трудовото право – защита в случаи на дискриминация, преференции при назначаване на хора с увреждания и др. Голям интерес са проявявали клиентите на Центъра и към възможностите и процедурите за включване в програми за асистенти на хора с увреждания (лични асистенти, социални асистенти и асистенти за независим живот), търсили са координати на частни трудови борси и БТ, координати на организации и институции, които предоставят грижи за хора с увреждания (домашни грижи, хосписи), възможности за занимания в свободното време.

Значима роля за активизирането и подкрепата на хората с увреждания, решили да търсят правата си като граждани и да променят порочни практики и дискриминационни закони, имат предоставяните от ЦНЖ услуги – обученията и юридическото консултиране и съдебно представителство.

• Обучения

Една от най-силните и успешни сфери на работа на Центъра са обученията. ЦНЖ е единствената организация в страната, която предлага изключително широк набор от обучения по теми, свързани с уврежданията, както и обучения за развитие на организации на хора с увреждания. В началото на 2003 г. към нас се обърна международната организация World Learning със заявка за подготовка и провеждане на обучение за информационни и комуникационни технологии за хора в неравностойно социално положение. През годината бяха разработени и

проведени обучения по три нови теми – „Труд за хора с увреждания“, „Социални услуги и придобивки за хора с увреждания“, „Интегрирано образование за деца с увреждания“. Участници бяха както хора с увреждания, така и техни близки, представители на институции, училища и НПО. Като цяло се забелязва повишаване на интереса от представители на институциите (ДСП, местна власт, ДБТ) към обучения по теми, свързани с уврежданията. Това ще даде възможност в следващия период да се установят по-близки контакти със съответните институции и те да бъдат включени в обучения, които да доведат до промяна в практиките и отношението към хората с увреждания.

От септември 2001 г. Центърът за независим живот – София започна реализацията на програма „Обучение и ресурси за развитие на лидери сред хората с увреждания в България“.

Програмата е тригодишна и ще приключи през юни 2004 г. За участие в третия цикъл кандидатстваха общо 73 организации и групи от цялата страна. Бяха избрани за участие 18 организации и групи, които и към момента (февруари 2004 г.) продължават своето участие в обучителната програма.

Освен обучения в рамките на програмата, Центърът за независим живот – София организира и проведе и други обучения в областта на независимия живот за хората с увреждания – достъпност на средата, интегрирано образование и др.

• Асистенти за независим живот

През 2003 г. 30 човека с увреждания са ползвали асистенти по пилотната програма, осъществявана от Центъра. Наетите асистенти са повече от 50.

От месец юли 2003 г. бяха направени някои промени в условията на програмата, наложени поради факта, че финансирането на 3-годишния проект „Консултантски център за хора с физически увреждания“ приключи.

Предвид ситуацията на търсене на възможности за осигуряване на устойчивост и разширяване на

програмата, голяма част от времето и ресурсите на хората от екипа и ползвателите на услугата бяха свързани със застъпничество с цел получаване на държавно финансиране на услугата. Започната беше активна застъпническа кампания, която включваше работа в няколко посоки:

Търсене на диалог с представители на държавната власт:

- ✓ Активна кореспонденция с различни представители на държавната власт (министрите Христина Христова, Лидия Шулева, зам.-министъра Иванка Христова, министър-председателя Симеон Сакскобургготски) с цел запознаване с услугата и търсене на възможности за нейното приемане в национален план. Оказа се, че това не е удачната форма на комуникация с властите, тъй като отговорът на различните ни писма до различни хора е един и същ.
- ✓ Срещите с представители на държавната власт (заместник-министъра на труда и социалната политика, представители на МТСП, Неждет Моллов) също не дадоха резултат.

Твърдата липса на желание за сътрудничество от страна на социалното министерство наложиха необходимостта от масирана публична кампания за популяризиране на услугата в обществото и привличане на подкрепа.

Ето само част от случилото се в рамките на кампанията:

- ✓ Три кратки видеоклипа с участието на хора от програмата се излъчваха в продължение на 3 месеца по над 10 национални и кабелни телевизии.
- ✓ Заснет беше 30-минутен филм "Кратки истории" с главни действащи лица хора от програма "Асистенти за независим живот" (АНЖ). Премиерата на филма се състоя в кино "Люмиер" на НДК и беше широко отразена в електронните и печатни медии.
- ✓ Учреден беше клуб "Свобода за различните" в подкрепа на АНЖ. Той

включва публични личности (сред които и съпругата на американския посланик у нас), които изразиха готовност да популяризират и съдействат за това услугата да се приеме като държавен ангажимент.

- ✓ На Международния ден на хората с увреждания беше проведена обществена акция пред Министерския съвет с искане премиерът публично да се ангажира с решаването на въпроса за бъдещето на програмата АНЖ. Резултатът от това събитие бе ангажимент от страна на експерт от МС с изработване на становище относно програма АНЖ.

Успоредно с популяризирането на услугата сред широката общественост специално внимание беше отделено на популяризирането на услугата и привличане на съмишленици сред хората с увреждания от страната. Хората от застъпническата група заедно със своите асистенти проведоха информационни срещи във Видин, Пловдив, Търговище, Нови пазар и Златоград. Навсякъде из страната беше заявен силен интерес към услугата и готовност за участие в действия, които да доведат до въвеждането ѝ на национално ниво. В резултат от срещите бяха изпратени писма в подкрепа на услугата от организации на хора с увреждания до МТСП, до президента, до министър-председателя.

• **Реорганизация на услугите**

В края на 2002 г. беше направена оценка на въздействието от услугите, предоставяни от ЦНЖ. Бяха проведени над 70 индивидуални интервюта и 3 фокус-групи с клиенти на Центъра и представители на организации и институции, предоставящи услуги за хора с увреждания. Изходната точка за проучването бяха заложените в проекта "Консултантски център" цели – активизиране на хората с увреждания и участието им в дейности за промяна на съществуващото положение. Резултатите от оценката показаха, че

услугата АНЖ допринася най-много за постигане на целите на проекта и на Центъра като цяло. Тя, от една страна, даде реална възможност на хората да бъдат по-активни в ежедневието си, а от друга, да се включат в застъпнически дейности за промяна на политики и практики.

Приобщаване на децата с увреждания в общообразователната система

За да растат децата с увреждания пълноценно и да се формират като компетентни личности, е нужно да се обучават и възпитават в обща среда. Техният независим живот и социализация са осъществими единствено и само при общуване и обучение в естествената им среда – това ще рече в квартала, където живее всяко от тях. Министърът на образованието и науката издаде заповед за създаване на работна група с широко представителство от страна на правителството и на неправителствени организации, която да разработи предложения за:

- Национален план за интегриране на децата със специални образователни потребности в общообразователната система;
- За изменение на Правилника за прилагане на Закона за народната просвета в частта му за интегрираното образование и за изменение и допълнение на Наредбата за обучение на деца със специални образователни потребности.

Тези нормативни документи предвиждат пакет от мерки, регламентиращи и осигуряващи подкрепящата среда за интегрирано образование в общообразователните детски градини и училища.

Възможност да прокарваме реални практики за интеграцията на децата с увреждания бе включването ни в работна група на МТСП, която създаваше програма за заетост на

безработни учители, които да обучават деца с увреждания. Първоначалният вариант на програмата беше абсурден по отношение на правата на децата. Целеше създаване на заетост, а децата щяха да се окажат единствено инструмент за намаляване на безработицата сред учителите. Качественото обучение на децата – не бе приоритет! В резултат на нашето вмешателство бяха променени принципите, целите и дейностите в програмата в насока подпомагане на образованието на децата с увреждания чрез ресурсите на назначените по програмата учители към масовите училища.

Проектът “Приобщаване чрез образование”, който в момента реализираме, цели прилагане и последващо адаптиране на Индекса на приобщаване през учебната 2003/2004 година в четири софийски общообразователни училища, в които вече се обучават деца с увреждания (73 СОУ, 28 СОУ, 23 СОУ, 141 СОУ). Индексът е британски инструмент за управление на училищните процеси, който гарантира активното участие на всички деца в живота на училището. Този инструмент е разработван в продължение на три години от екип от учители, родители, научни работници, представители на хора с увреждания и настоятели.

Идеята е при добра оценка на прилагането на документа, след неговото адаптиране, той да послужи за въвеждането на интегрираното обучение в училищата от пилотните общини на Националния план за интегрирано обучение.

Коалиционни партньори- Мрежа “Едно общество за всички”

По време на изборите за местни органи на властта през септември – октомври 2003 г. мрежата “Едно общество за всички” участва като национален партньор в коалицията от неправителствени организации “Ти избираш”. Организацията в мрежата насочиха своите усилия главно към ограмотяване

на управляващите и обществото за необходимостта и начините за осигуряване на достъп до местата за гласуване. В повече от 20 населени места бяха проведени различни мероприятия в рамките на кампанията. В по-големите градове като София, Пловдив, Варна, Карлово, Бяла Слатина доброволци на организациите направиха оценки за достъпността на избирателните секции, определени за гласуване на хора с увреждания, след което бяха дадени практически препоръки за адаптиране на избирателните места на отговорните институции. В София, Раковски, Карлово и Видин бяха организирани предизборни дебати по въпросите на уврежданията между основните претенденти за кметските кресла.

Широко разпространени в населените места, в които има организации от мрежата, бяха книжките за достъпност на избирателните секции и наръчника за изработване на политически документи на местно ниво с участието на хората с увреждания "Дневен ред 22".

На срещата на мрежата през декември 2003 г. по повод края на Европейската година на хората с увреждания, отделните организации поеха конкретни ангажименти за контакти с депутатите в съответните избирателни региони, за организиране на кръгли маси за обсъждане на параметрите на новото законодателство за хората с увреждания, за осигуряване на необходимата медийна разгласа.

Дейността на организациите и групите в мрежата е отразявана периодично в бюлетина на Центъра.

Преглед на състоянието на правата на хората с увреждания в България 2002 - "Увреждането – дефицит или средство за оцеляване" (Човешките права и държавната политика в сферата на уврежданията в Република България)

През 2003 година бе разработен, отпечатан и разпространен Преглед

2002.

Разработването се извърши от междудисциплинарен екип и включва два основни съдържателни блока – социологически и политико-икономически, които бяха изложени комбинирани във финалния текст.

Социологическият блок бе разработен на основата на методиката, която бе използвана и при Преглед 2001 "От инвалиди към хора с увреждания" - социалният подход към уврежданията и Стандартните правила за равнопоставеност и равни шансове на хората с увреждания на ООН. Проведено бе представително за групата на хората с увреждания социологическо проучване на територията на цялата страна. В проучването взеха участие близо 30 анкетъора (включително хора с увреждания), които направиха 1135 интервюта с хора с увреждания (предимно физически и сензорни), които живеят в обичайна домашна среда. Извършен бе анализ, който е включен в окончателния текст на прегледа.

Достъпност на селищната среда

През 2003 година представител на ЦНЖ участва в работна група към Камарата на архитектите в България за разработване на Наредба за изграждане на общодостъпна среда в изпълнение на Закона за устройство на териториите.

С пряко участие на експерти на Центъра за независим живот, работна група разработи Наредба №6 за изграждане на достъпна среда в урбанизираните територии. Наредбата е приета от Министерството на регионалното развитие и благоустройството на 26 ноември 2003 г.

На 17 септември 2003 г. бе организирана изложба от фототабла на адаптираните по достъпност елементи на административните сгради на 24-те райони на Общината, сградата на Столична община и сградата на Дирекция "Архитектура и Градоустройство" във фоайето на Пленарната зала на Столичния общински съвет (СОС). На

изложбата бяха отличени няколко общини, на които Изпълнителният директор на ЦНЖ връчи грамоти и награди.

Важна част от работата по достъпността са одитите на конкретни обекти, които прави екип на организацията. Всеки одит включва оценка на съществуващите възможности за достъп и препоръки за адаптирането на пространствата около и в сградата за достъпност на хора с намалена подвижност. Такива оценки са направени на сградите на Народното събрание на площад "Народно събрание" и на площад "Ал. Батенберг", на Народната библиотека "Св. Св. Кирил и Методий", на Президентството, на Министерския съвет и др.

Съвместно с Програмата на ООН за развитие (ПРООН) изработихме наръчник по достъпност за целите на проекта "Красива България" и проведохме обучение на персонала за прилагане на изискванията. Подписахме и споразумение за сътрудничество между проекта "Читалища" на Програмата на ПРООН и ЦНЖ за адаптиране на 15 читалищни интернет центъра, така че да отговарят на изискванията за достъпност.

Присъствие на организацията в медийното пространство

Активното участие на хората с увреждания, работещи в постоянна близост с ЦНЖ, в медиите, активизираха и други организации да търсят медийни участия. Тази активност се вижда и от количествените показатели на присъствието им в пресата, телевизията и радиото. Ако се проследи процесът на взаимоотношения между журналистите от различните медии и ЦНЖ, ще се констатира не толкова нарастване на авторитета на организацията, колкото промяната на обществените нагласи към хората с увреждания.

Журналистическата гилдия търси непрекъснато ЦНЖ за връзка с хората не само от гледна точка на проблематиката по уврежданията, но и за различни казуси в ежедневието, касаещи

проблемите на всички хора.

За периода са публикувани или излъчени по телевизионните и печатни медии над 530 материала, свързани с проблематиката на хората с увреждания в България. Основни теми: Европейската година на хората с увреждания, общинските избори, включването на децата с увреждания в общообразователната система, архитектурната достъпност на обществените сгради, протестът на българи с увреждания на 3-ти декември пред Министерския съвет.

През 2003 г. стартира и седмичното предаване "Невалидно" (по идея на ЦНЖ – София) по телевизията с най-висок рейтинг в България ВТV.

ЦНЖ – София и през 2003 година издаде много информационни и проблемни материали, продължи да излиза и периодиката на организацията – бюлетинът "Независим живот" и списанието "Интеграл".

2004 г.